

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av polislagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av polislagen (RP 275/2022 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och lagutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Följande utlåtanden har lämnats i ärendet:

- lagutskottet LaUU 32/2022 rd
- grundlagsutskottet GrUU 99/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Marko Meriniemi, inrikesministeriet
- referendarieråd Mikko Eteläpää, riksdagens justitieombudsmans kansli
- referendarieråd Juha Haapamäki, riksdagens justitieombudsmans kansli
- lagstiftningsråd Lauri Rautio, justitieministeriet
- specialsakkunnig Katja Repo, justitieministeriet
- tingsdomare Johanna Nevalainen, Helsingfors tingsrätt
- statsåklagare Heidi Savurinne, Åklagarmyndigheten
- kriminalinspektör Kimmo Sainio, Helsingfors polisinrättning
- kriminalöverkommissarie Kimmo Hyvärinen, polisinrättningen i Östra Nyland
- biträdande polischef Seppo Kujala, polisinrättningen i Östra Nyland
- kriminalinspektör Heidi Björk, centralkriminalpolisen
- polisinspektör Kari Siivo, Polisstyrelsen
- advokat Jussi Sarvikivi, Finlands Advokatförbund
- professor Sakari Melander
- professor Matti Tolvanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Brottspåföljdsmyndigheten
- Gränsbevakningsväsendet
- skyddspolisen

Betänkande FvUB 42/2022 rd

- Tullen
- Finlands näringsliv rf
- Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry.

Inget yttrande av

- Brottsofferjouren.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att polislagen ändras. Syftet med ändringarna är inledningsvis att förtydliga sådana bestämmelser i polislagen som i praktiken har visat sig vara oklara eller lämna rum för tolkning. Dessutom föreslås vissa ändringar som stärker skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna för en person som är föremål för hemligt inhämtande av information. Ändringarna grundar sig på sådana aspekter i anknytning till gällande lagstiftning som kommit fram framför allt i samband med laglighetsövervakningspraxis och rättspraxis.

Bestämmelserna om gripande av efterlysta ska enligt förslaget ändras så att de förutom efterlysta personer också omfattar sådana andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar.

I fråga om hemliga metoder för inhämtande av information föreslås det att tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning i fortsättningen i princip inte längre ska begränsas endast till vissa teleadresser eller teleterminalutrustningar som är kända vid tidpunkten för ansökan om tillstånd.

Datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information ska enligt förslaget möjliggöras när det är fråga om att förebygga ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller när brottet är innehav av barnpornografisk bild. När det gäller användning av täckoperationer ska det vid förhindrande av dråp, mord eller dråp under förmildrande omständigheter i fortsättningen inte längre finnas något ytterligare krav på att den brottsliga verksamheten ska vara planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på att den ska kunna antas fortsätta eller upprepas. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om brott som begås under täckoperation skrivs in i behörighetsbestämmelserna.

Användningen av överskottsinformation möjliggörs för utredning av vissa nya brott, för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i två år.

Lagen avses träda i kraft omkring ett halvt år efter att den har antagits och blivit stadfäst.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund

Syftet med de ändringar som föreslås i polislagen (872/2011) är att förtydliga de bestämmelser som i praktiken visat sig vara oklara eller lämna rum för tolkning. Dessutom föreslås vissa ändringar som stärker skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna för en person som är föremål för hemligt inhämtande av information. Ändringarna grundar sig särskilt på sådana aspekter som kommit fram framför allt i samband med laglighetsövervakningspraxis och rättspraxis. I propositionen föreslås det också att utövandet av vissa befogenheter utvidgas.

Riksdagen behandlar samtidigt regeringens proposition med förslag till lag om ändring av tvångsmedelslagen och förundersökningslagen samt av vissa andra lagar (RP 217/2022 rd), om vilken förvaltningsutskottet har lämnat ett utlåtande till lagutskottet (FvUU 37/2022 rd). De ändringar som föreslås i 5 kap. i polislagen, som gäller hemliga metoder för inhämtande av information, baserar sig till väsentliga delar på de ändringar som föreslås i 10 kap. i tvångsmedelslagen, som gäller hemliga tvångsmedel. Hemliga metoder för inhämtande av information kan i allt väsentligt användas på samma grunder för förhindrande av brott som hemliga tvångsmedel kan användas för utredning av brott. Hemliga metoder för inhämtande av information får användas för att avslöja brott endast om det är fråga om ett landsförräderi- eller terroristbrott som det föreskrivs närmare om i lag. Hemliga metoder för inhämtande av information kan i vissa fall också användas för avvärjande av fara.

Tvångsmedelslagen (806/2011), förundersökningslagen (805/2011) och polislagen trädde i kraft samtidigt vid ingången av 2014. Den genomgripande reformen av de nämnda lagarna hade beretts i förundersöknings- och tvångsmedelskommittén (kommittébetänkande 2009:2, RP 222/2010 rd och RP 224/2010 rd). Förvaltningsutskottet omfattar utgångspunkten i den tidigare lagberedningen att tvångsmedelslagens bestämmelser om hemliga tvångsmedel och polislagens bestämmelser om hemliga metoder för inhämtande av information ska ses över på ett enhetligt sätt och att bestämmelserna till denna ska ha ett möjligast överensstämmande innehåll.

Förvaltningsutskottet har i flera sammanhang påpekat att polisens uppgifter har ökat och blivit mer komplicerade till följd av förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön. Som ett exempel på detta uppskattas den organiserade brottsligheten fortsätta att öka, internationaliseras och förvärras också i Finland. Utskottet anser det vara viktigt att man också i en föränderlig omvärld ser till att polisen effektivt kan förhindra och avslöja brott.

Med polisbefogenheter ingriper man ofta i de grundläggande fri- och rättigheterna för den som är föremål för en åtgärd, till och med i deras kärnområde. Att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna är särskilt framträdande i lagstiftningen om polisens befogenheter. Samtidigt står det klart att förebyggande, avslöjande och avvärjande av vissa faror är syften som i hög grad måste tillgodoses av allmänintresset och det sociala intresset. Utskottet konstaterar att det i propositionen inte föreslås helt nya befogenheter för polisen, utan att de nuvarande befogenheternas användningsområde till vissa delar utvidgas. En central princip för utövande av polisbefogenheter är att intrång inte får göras i någons rättigheter utan laglig grund och inte heller i större utsträck-

Betänkande FvUB 42/2022 rd

ning än vad som är nödvändigt för att trygga samhällets och andra individers intressen och rättigheter.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 99/2022 rd) kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men bara om utskottets konstitutionella anmärkning till 5 kap. 25 § beaktas på behörigt sätt. Förvaltningsutskottet behandlar grundlagsutskottets konstitutionella anmärkning och andra anmärkningar nedan.

Sammantaget anser förvaltningsutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Förvaltningsutskottet tillstyrker lagförslaget, men med de synpunkter och ändringsförslag som framgår nedan.

Gripande av efterlysta och andra personer

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om gripande av efterlysta ändras så att de också omfattar sådana andra än efterlysta personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar. Bakgrunden till bestämmelsen i 2 kap. 3 § i polislagen är riksdagens biträdande justitieombudsmans avgörande (EOAK/23/2017), där det är fråga om huruvida författningsgrunden är ändamålsenlig i fråga om personer som förordnats att bli hämtade till domstolen. Förvaltningsutskottet anser att den föreslagna bestämmelsen är motiverad.

Lagutskottet fäster i sitt utlåtande (LaUU 32/2022 rd) uppmärksamhet vid det som framfördes också vid förvaltningsutskottets sakkunnigutfrågning, nämligen att den gällande regleringen är bristfällig i fråga om definitionen av efterlysning, förutsättningarna för utfärdande av efterlysning och själva beslutsfattandet. Förvaltningsutskottet konstaterar i likhet med lagutskottet att anknytande frågor kräver omsorgsfull och separat lagberedning med beaktande av att frågan är av stor betydelse och har anknytning till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Beslut om teleavlyssning och teleövervakning

I 5 kap. 7 § i polislagen föreskrivs om beslut om teleavlyssning och i 10 § om beslut om teleövervakning. Regleringen föreslås bli ändrad så att tillstånd för teleavlyssning och teleövervakning inte i fortsättningen söks och bestäms i domstol i fråga om vissa specificerade teleadresser eller teleterminaler, utan tillståndet söks och bestäms personspecifikt. Detta innebär att polisen inte separat behöver ansöka om enskilda tillstånd för varje teleadress eller teleterminal som en misstänkt har och som dyker upp först efter det att tillståndet har beviljats. Teleadressen och teleterminalen nämns i ansökan och beslutet endast om den person som är föremål för tillståndet inte är känd. I polislagen föreslås också bestämmelser om att beslut om de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fattas av en anställningsberättigad tjänsteman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, förutom i situationer där den misstänkte inte är känd.

Enligt förslaget ska domstolen fortfarande besluta om den person vars kommunikation teleavlyssningen eller teleövervakningen ska riktas mot. Omfattningen av teleavlyssningen eller teleövervakningen och hur den riktas mot en anordning eller adress som innehas eller annars antas vara i personens besittning beror dock enligt grundlagsutskottets utlåtande i praktiken fortfarande på

Betänkande FvUB 42/2022 rd

beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen. Enligt grundlagsutskottets uppfattning innebär förslaget en stor och principiellt betydande ändring i lagstiftningen om begränsning av det skydd för förtroliga meddelanden som föreskrivs i grundlagens 10 §.

Grundlagsutskottet har redan innan reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna trädde i kraft ansett det väsentligt med tanke på rättsskyddet att det alltid ska vara en förutsättning för avlyssningsbefogenheter att en oavhängig domstol i ett enskilt fall beviljar tillstånd på grund av en konkret misstanke om ett brott (GrUU 8/1994 rd, s. 2/II). I senare praxis har utskottet bland annat avvisat förslaget om möjliggörande av kortvarig teleavlyssning utan domstolstillstånd (GrUU 67/2010 rd, s. 5). Grundlagsutskottet har dessutom ansett det befogat att överväga om beslut också om övriga hemliga metoder för inhämtande av information bör ingå i domstolarnas behörighet (GrUU 67/2010 rd, s. 5/II).

Enligt grundlagsutskottets uppfattning försvagar den nu föreslagna ändringen rättsskyddet i fråga om användning av hemliga metoder för inhämtande av information. Grundlagsutskottet anser inte att motiveringen till förslaget är särskilt övertygande i det nu aktuella förslaget till reglering. Grundlagsutskottet anser att förvaltningsutskottet bör överväga att ändra regleringen så att den bättre beaktar skyddet för hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden.

Förvaltningsutskottet konstaterar att det i propositionen inte föreslås några ändringar i bestämmelserna om förutsättningarna för metoder för inhämtande av information om teleinformation eller till exempel i fråga om vilka anslutningar eller anordningar som kan användas för inhämtande av information om teleinformation. Det är fråga om att ändra beslutsnivån i ett ärende där en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen också för närvarande har en stark ställning. Förvaltningsutskottet betonar att enligt den föreslagna regleringen ska en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen fatta ett separat beslut om de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden gäller. I beslutet ska uttryckligen motiveras orsakerna till valet av dem. Skyldigheten att motivera grunderna preciseras jämfört med nuläget, och beslutet kan också vara föremål för laglighetskontroll. Enligt en bedömning som lagts fram för utskottet förbättrar förslaget till denna del skyddet i fråga om förtroliga meddelanden.

I 5 kap. 58 § i polislagen, som gäller underrättelse om hemligt inhämtande av information, föreslås bestämmelser om att i underrättelsen om teleavlyssning eller teleövervakning till den som är föremål för inhämtande av information ska de teleadresser och den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot specificeras. Också detta har betydelse med tanke på rättsskyddsgarantierna för den som är föremål för inhämtande av information och med tanke på domstolens rätt att få information. Den domstol som beviljat tillståndet ska enligt gällande 4 mom. samtidigt skriftligen informeras om underrättelsen. Dessutom konstaterar utskottet att skyldigheten att avbryta teleavlyssningen i de fall som avses i 5 kap. 56 § i polislagen föreslås förbli oförändrad. Teleövervakning fogas dock till bestämmelsen i fråga, vilket också kan anses bidra till att stärka skyddet för hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden.

Enligt utredning till utskottet underlättas övervakningen av ett beslut om val av teleadresser eller teleterminalutrustningar som är föremål för en åtgärd, om det i beslutet nämns det tillstånd av

Betänkande FvUB 42/2022 rd

domstol som åtgärden grundar sig på eller om tillståndet i fråga fogas till beslutet. Utskottet konstaterar i detta sammanhang också att på grundval av de föreslagna lagändringarna är avsikten att se över behoven att justera statsrådets förordning om förundersökning, tvångsmedel och hemligt inhämtande av information (122/2014). Enligt 65 § i polislagen kan närmare bestämmelser om ordnande av och tillsyn över användningen av hemliga metoder för inhämtande av information samt dokumentering av åtgärderna och om de rapporter som ska lämnas för tillsynen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Förvaltningsutskottet anser att de föreslagna ändringarna i 5 kap. 7 och 10 § i polislagen är motiverade och föreslår inga ändringar i dem.

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

I 5 kap. 25 § i polislagen finns bestämmelser om en teknisk anordning för att inhämta identifieringsuppgifterna för teleadresser eller teleterminalutrustning. Enligt 1 mom. får polisen för att förhindra brott med hjälp av en teknisk anordning inhämta identifieringsuppgifter om teleadresser eller teleterminalutrustningar, när det är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år. För inhämtande av de uppgifter som avses i 1 mom. får polisen bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för att identifiera teleadresser och teleterminalutrustningar. I propositionen föreslås det att den sistnämnda bestämmelsen stryks ur 2 mom.

I och med att de tekniska lösningarna blir mångsidigare och utvecklas kan det enligt motivering- en inte längre anses befogat att verksamheten även i fortsättningen endast ska omfatta utrustning som lämpar sig för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Det är möjligt att det i fortsättningen inte längre finns tillgång till utrustning som lämpar sig enbart för detta ändamål eller att det åtminstone inte är totalekonomiskt motiverat att anskaffa utrustningen. I alla situationer kan det inte heller anses vara tillförlitligt att man på teknisk väg strävar efter att begränsa egenskaperna hos anordningar som lämpar sig för mer omfattande användning. Förvaltningsutskottet konstaterar till denna del också att det i polislagens bestämmelser om hemligt inhämtande av information närmast betonas egenskaperna hos de anordningar som används i stället för vad som får göras med anordningarna.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att utskottet tidigare uttryckligen har förutsatt att en begränsning av den typ som nu föreslås bli slopad fogas till lagar som ett villkor för att vanlig lagstiftningsordning ska kunna tillämpas (GrUU 11/2005 rd, s. 9). I propositionen motiveras den nu föreslagna ändringen bland annat med att regleringen inte längre kan anses motiverad och att en motsvarande begränsning inte ingår i polislagens 5 a kap. om civil underrättelseinhämtning, som stiftats med grundlagsutskottets medverkan.

Enligt grundlagsutskottets uppfattning har det inte lagts fram tillräckliga motiveringar till det föreslagna sloandet. Antingen måste bestämmelsen till denna del bevaras i sin gällande form eller också måste det på författningsgrund med hjälp av övervakning och tekniska metoder ses till att anordningen används endast för inhämtande av identifieringsuppgifter. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

För att grundlagsutskottets anmärkning om lagstiftningsordningen ska bli beaktad föreslår förvaltningsutskottet att 5 kap. 25 § 2 mom. i polislagen stryks ur lagförslaget och att den gällande regleringen således förblir oförändrad. Vid riksdagsbehandlingen är det inte möjligt att inom den tid som står till förfogande utreda andra regleringsalternativ om metoder för tillsyn och teknik för att säkerställa att anordningar endast används för inhämtande av identifieringsuppgifter. Utskottet anser dock att det är viktigt att utreda dessa metoder för framtida lagstiftningsbehov.

Användning av överskottsinformation

Med överskottsinformation avses i polislagen information som fås genom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation, när informationen inte har samband med ett brott eller när den gäller något annat brott än det för vars förhindrande eller avslöjande tillståndet har getts. Det föreslås att 5 kap. 54 § i polislagen ändras så att överskottsinformation får användas när förutsättningarna enligt bestämmelsen uppfylls också när det är fråga om givande av muta, givande och tagande av muta i näringsverksamhet, tagande av muta, brott mot tjänstehemlighet eller missbruk av tjänsteställning eller narkotikabrott.

Polislagens bestämmelser om användning av överskottsinformation har kommit till med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 67/2010 rd, s. 5, GrUU 33/2013 rd, s. 5—7). Grundlagsutskottet har granskat regleringen med avseende på skyddet för förtroliga meddelanden i 10 § i grundlagen. Det är enligt grundlagsutskottet klart att all överskottsinformation som fås genom i sig lagliga hemliga tvångsmedel inte utan begränsning kan användas för utredning av vilket som helst brott. Regleringen när det gäller förtroliga meddelanden motiveras främst av behovet att skydda innehållet i ett förtroligt meddelande gentemot utomstående. Innehållet i ett meddelande förlorar inte sitt skydd enligt grundlagen enbart för att man fått information om det genom till exempel teleavlyssning. Bestämmelsen i 10 § i grundlagen begränsar användningen av innehållet i meddelandet också efter detta. Det här är väsentligt också därför att inte bara det egentliga målet för avlyssningen utan också utomstående personer kan bli föremål för hemligt inhämtande av information. Vidare bör det enligt grundlagsutskottet noteras att om användning av överskottsinformation tillåts för utredning av andra, mindre allvarliga brott än sådana som motiverar respektive teletvångsmedel, så innebär detta indirekt en uppluckring av begränsningarna för användning av teletvångsmedel (GrUU 33/2013 rd s. 6/II).

Enligt grundlagsutskottet har det inte funnits något hinder för att bestämmelsen om användning av överskottsinformation också omfattar vissa enskilda brott vars maximistraff är fängelse i två år, men som dock till allvarlighetsgraden kan jämföras med andra brott som utgör en förutsättning för användning av överskottsinformation och som uppfyller de krav på begränsning av hemligheten för förtroliga meddelanden som anges i 10 § i grundlagen (GrUU 33/2013 rd, s. 7/I).

Grundlagsutskottet har i enlighet med det som sägs ovan förhållit sig restriktivt till att tillåta användning av överskottsinformation vid utredning av brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är mindre än tre år fängelse. I ljuset av utskottets utlåtandep Praxis är det således exceptionellt att brott som vid straffmätningen ska betraktas som lindrigare tas in i 5 kap. 54 § i polislagen. Grundlagsutskottet finner inte de nu föreslagna utvidgningarna i regleringen lämpliga med avseende på 10 § i grundlagen.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

Grundlagsutskottet har tidigare ansett att det inte är problemfritt med reglering som skulle innebära att överskottsinformation kan användas i anslutning till sådana brott som i praktiken oftast endast leder till bötesstraff (GrUU 33/2013 rd, s. 7/I). Enligt grundlagsutskottets uppfattning bör förvaltningsutskottet ytterligare mot denna bakgrund noggrant bedöma om det är motiverat att foga de nu föreslagna brotten till 5 kap. 54 § 2 mom. i polislagen.

Förvaltningsutskottet konstaterar att överskottsinformation kan anses ha erhållits som biprodukt av en laglig metod för inhämtande av information men att den inte har varit det egentliga eller planerade syftet med åtgärderna. Information som erhållits i samband med en laglig åtgärd bör särskiljas från information som på ett lagstridigt sätt erhållits exempelvis genom brott mot avlyssningsförbudet och som inte är sådan överskottsinformation som avses i detta sammanhang.

Enligt polislagens 5 kap. 54 § får överskottsinformation användas i samband med utredning av brott när informationen gäller ett sådant brott för vars förhindrande det skulle ha varit tillåtet att använda sådana metoder för inhämtande av information genom vilket informationen har fått. Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformation kan antas vara av synnerlig vikt för utredning av ett brott och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år.

Som det framgår av grundlagsutskottets utlåtande har det inte funnits något hinder för att det i bestämmelsen om användning av överskottsinformation också har tagits in sådana brott för vilka det högsta straffet är fängelse i två år och som till allvarlighetsgraden är jämförbara med andra brott som utgör en förutsättning för att få använda överskottsinformation. I den gällande lagen är sådana brott deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara eller utsättande, grovt hemfridsbrott, frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot och olaga tvång, utpressning och förberedelse till allmänfarligt brott. Alla brott som för närvarande finns i förteckningen över brott som medger användning av överskottsinformation är sådana att för dem ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. Förvaltningsutskottet har tidigare i samband med behandlingen av förslagen till polislag och tvångsmedelslag ansett det beklagligt med tanke på brottsbekämpningen och medborgarnas rättsuppfattning att gränserna för utnyttjande av överskottsinformation vid utredning av brott av konstitutionella skäl är så snäva (FvUB 20/2013 rd — RP 16/2013 rd).

I grundlagsutskottets utlåtande specificeras inte närmare vilka brott som föreslås bli fogade till förteckningen över brott som motiverar täckoperation är problematiska med avseende på 10 § i grundlagen. Förvaltningsutskottet konstaterar att grundlagsutskottet upprepade gånger har ansett att narkotikabrott är ett brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet (RP 309/1993 rd, s. 54, GrUU 2/1996 rd, s. 2, GrUU 66/2010 rd, s. 7, GrUU 67/2010 rd, s. 4, GrUU 32/2013 rd, s. 3, GrUU 33/2013 rd, s. 3). Förvaltningsutskottet anser att frågan inte bör bedömas på något annat sätt när det gäller den nu aktuella propositionen.

Förvaltningsutskottet har i sitt utlåtande till lagutskottet om förslaget till tvångsmedelslag (FvUU 37/2022 rd) ansett det motiverat att överskottsinformation kan användas för utredning av flera brott än för närvarande (till exempel narkotikabrott). Enligt de gällande bestämmelserna är det inte möjligt att för utredning av narkotikabrott använda överskottsinformation som samlats in ge-

Betänkande FvUB 42/2022 rd

nom teleavlyssning som grundat sig på misstanke om grovt narkotikabrott. Dessutom noterar utskottet att narkotikabrotten ofta hänför sig till grova brott eller till samma brottshärva som dessa. Enligt utredning till utskottet används överskottsinformation i praktiken knappt alls för att utreda lindrigare former av sådana brott som motiverar användning av överskottsinformation, utan överskottsinformation hänför sig i allmänhet till allvarligare former av grundbrott. Det kan vara fråga om organiserad eller annan yrkesmässig brottslighet. I sådana situationer kan överskottsinformation vanligtvis finnas tillgänglig och användningen av den kan bedömas ha betydelse för utredningen sammantagen.

Grundlagsutskott har vid stiftandet av den gällande lagstiftningen gjort en liknande jämförelse till exempel i fråga om 5 kap. 6 § i tvångsmedelslagen, som gäller förutsättningarna för teleövervakning, och godkänt narkotikabrott som en brottsrubricering som motiverar teleövervakning (RP 224/2010 rd, GrUU 67/2010 rd, s. 6—4). Polisen kan med anledning av 5 kap. 8 § 2 mom. i polislagen ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller för ett brott som anges särskilt i bestämmelsen, till exempel narkotikabrott. Förvaltningsutskottet fäster avseende vid att teleövervakning däremot inte med stöd av bestämmelsen får riktas exempelvis mot deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, misshandel eller frihetsberövande när gärningarna uppfyller brottsrekvisitens grundform. Med stöd av 5 kap. 54 § 2 mom. i tvångsmedelslagen får överskottsinformation dock också användas om det är fråga om något av de ovan nämnda brotten.

Förvaltningsutskottet konstaterar att narkotikabrottens allmänna skadlighet både för individen och samhället motiverar möjligheten att använda överskottsinformation vid utredning av brott. Enligt utredning påverkas kvaliteten på och karaktären av överskottsinformation som fåtts med hemliga metoder för inhämtande av information också av att de brott som motiverar metoderna för inhämtande av information redan i sig är rätt så allvarliga. Detta bidrar till att brott som medför böter inte motiverar användning av överskottsinformation. Förvaltningsutskottet anser därför att det är motiverat att narkotikabrott tas in i den brottsförteckningen enligt 5 kap. 54 § 2 mom. i polislagen, som möjliggör användning av överskottsinformation, på det sätt som föreslås i propositionen.

Överskottsinformation får enligt förslaget också användas för att utreda mutbrott och tjänstebrott. Till exempel i uppgifter som domare, åklagare, poliser och fängvaktare handlar det om betydande myndighetsutövning som riktar sig mot människor. Också i tjänster där man deltar i att fatta beslut om användningen av samhällsresurser (t.ex. vid Försörjningsberedskapscentralen) ingår det maktutövning. Utskottet anser det vara klart att till exempel korruption i anslutning till sådan verksamhet på många sätt är skadlig för enskilda medborgare och för hela samhället. Det finns också skäl att påpeka att merparten av den korruption som förekommer i Finland är dold brottslighet och att således endast en del av alla korruptionsbrott kommer till myndigheternas kännedom (Statsrådets principbeslut om en nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021—2023).

Betänkande FvUB 42/2022 rd

I praktiken har det förekommit misstankar om korruption till exempel i samband med grova narkotikabrott. Dessa brott involverar ofta mycket pengar, vilket leder till att gärningsmännen ofta har ett stort behov av att påverka myndigheternas agerande. I samband med ekonomiska brott kan det också vara fråga om till exempel information om betydande offentlig upphandling som i hög grad är förenad med utövning av offentlig makt. Korruptionsbrott och tjänstebrott i samband med yrkes- och affärsverksamhet, såsom missbruk av tjänsteställning, inverkar negativt på samhällsmoralen och det finns ett stort intresse av att utreda dem. Syftet med bestämmelserna om tjänstebrott är att säkerställa att tjänsteåtgärderna är lagenliga och fria från osakligt inflytande. Eftersom tjänstemän har en omfattande rätt att fatta beslut som är förpliktande för medborgarna måste osakligt inflytande på tjänsteutövningen anses vara skadligt för hela samhället.

Förvaltningsutskottet konstaterar att det på det sätt som föreslås i propositionen är motiverat att lägga till också givande av muta, givande av muta i näringsverksamhet eller tagande av muta i näringsverksamhet, tagande av muta, brott mot tjänstehemlighet och missbruk av tjänsteställning i den förteckning över brott i 5 kap. 54 § 2 mom. i polislagen som möjliggör användning av överskottsinformation.

Förvaltningsutskottet betonar att man vid bedömningen av användningen av överskottsinformation vid utredning av brott som nämns i 5 kap. 54 § 2 mom. i polislagen bland annat ska beakta proportionalitetsprincipen enligt 1 kap. 3 § i den lagen, enligt vilken polisens åtgärder ska kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande uppdraget är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Särskild betydelse ska fästas vid hur allvarlig den aktuella formen av brottet är och hur viktigt det är att brottet utreds.

Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att förteckningen över användning av brott som motiverar användning av överskottsinformation så väl som möjligt motsvarar kraven i en föränderlig omvärld. De sakkunniga har bland annat påpekat att antalet olagliga skjutvapen har ökat betydligt. Utskottet anser det vara viktigt att det utreds om skjutvapenbrott kan tas in i den nämnda förteckningen. Utskottet hänvisar till denna del till lagutskottets betänkande LaUB 30/2022 rd — RP 217/2022 rd.

Övrigt

De sakkunniga har vid utfrågningen i utskottet lyft fram vissa andra behov av ändringar i polislagen som inte ingår i den aktuella propositionen. Av propositionsmotiven framgår det att avsikten i detta sammanhang har varit att göra ändringar i 5 kap. i polislagen som motsvarar de ändringar som föreslås i 10 kap. i tvångsmedelslagen samt vissa andra ändringar som bedöms vara nödvändiga. Utskottet ser det ändå som viktigt att man även till övriga delar följer hur lagstiftningen fungerar.

Utskottet konstaterar att flera av de ändringar som föreslås i polislagen är tämligen centrala med tanke på såväl dem som är föremål för befogenheterna som på de myndigheter som tillämpar regleringen. Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att följa hur den föreslagna lagstiftningen

Betänkande FvUB 42/2022 rd

fungerar för att säkerställa att de syften som eftersträvas med propositionen uppnås. Reformens konsekvenser för polisens arbetsmängd bör likaså följas.

DETALJMOTIVERING

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

15 §. Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar. Utskottet konstaterar att 19 § i strafflagen, som nämns i det föreslagna 4 mom., har upphävts genom lag 723/2022 från och med den 1 januari 2023. Bestämmelser om i sak motsvarande gärningar finns från och med den tidpunkten i 20 kap. 21 § i strafflagen, där maximistraffet har höjts till fängelse i två år. Första delen av det föreslagna 4 mom. omfattar således redan den kriminalisering som nämns särskilt i propositionen. Utskottet anser att det i den föreslagna bestämmelsen inte längre är nödvändigt att särskilt hänvisa till strafflagen. Förvaltningsutskottet föreslår att formuleringen "eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen" stryks i det föreslagna 4 mom.

25 §. Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning. I propositionen föreslås det att man i paragrafens 2 mom. stryker bestämmelsen om att polisen för inhämtande av de uppgifter som avses i 1 mom. bara får använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för att identifiera teleadresser och teleterminalutrustningar.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande är en förutsättning för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning att bestämmelsen antingen till denna del bevaras i sin gällande form eller att man annars författningsbaserat genom tillsyn och tekniska metoder ser till att anordningen används endast för inhämtande av identifieringsuppgifter. Enligt utredning till förvaltningsutskottet är det i detta skede av beredningen inte motiverat att överväga och föreslå ny reglering om hur man med hjälp av övervakning och teknik kan försäkra sig om att anordningen används korrekt. Utskottet anser att innan eventuella nya förslag till bestämmelser läggs fram är det nödvändigt att utreda de tekniska egenskaperna hos tillgänglig utrustning, jämföra regleringen med motsvarande förfarandebestämmelser om andra metoder för inhämtande av information och säkerställa att den eftersträlvade nyttan av effektiviseringen av verksamheten inte samtidigt går förlorad. Förvaltningsutskottet anser utifrån inkommen utredning att det är motiverat att den ändring som föreslås i 2 mom. inte genomförs i detta sammanhang. Utskottet föreslår att den föreslagna paragrafen stryks. Det inverkar också på ingressen.

61 §. Teleföretags skyldighet att biträda samt tillträde till vissa utrymmen. (Ny). I paragrafen föreskrivs det om teleföretags skyldighet att biträda och om tillträde till vissa utrymmen. Regeringen föreslår inga ändringar i paragrafen. De sakkunniga har påpekat att paragrafen behöver ändras för att formuleringarna ska överensstämma med de ändringar som föreslås i den övriga regleringen i 5 kap. i polislagen. Utskottet föreslår att paragrafens rubrik samt 1 och 2 mom. ändras så att det i stället för "teleföretag" hänvisas till "kommunikationsförmedlare". Motsvarande ändring föreslås i propositionen till exempel i 5 kap. 6 § 1 mom. i polislagen. Därmed måste också ingressen ändras.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 275/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 1 kap. 1 § 3 mom., rubriken för 2 kap. 3 § samt 2 kap. 3 § 1 mom., 5 kap. 5 § 1 mom., 6 § 1 mom., 7 § 2 och 3 mom., 8 § 1 och 6 mom., 10 § 1, 5 och 6 mom., 17 § 3 mom., 23 § 2 mom., ~~25 § 2 mom.~~, 28 § 2 mom., 29 § 2 mom., 30 § 1 mom., 45 § 3 mom., 50 §, 54 § 2 mom., 56 §, 58 § 1 mom. och 61 § samt 5 a kap. 30 och 41 § och 47 § 6 mom.,

av dem 5 kap. 5 § 1 mom., 7 § 3 mom., 8 § 1 mom., 10 § 1 och 6 mom., 23 § 2 mom. och 58 § 1 mom. samt 5 a kap. 30 och 41 § och 47 § 6 mom. sådana de lyder i lag 581/2019, 5 kap. 7 § 2 mom., 10 § 5 mom., 28 § 2 mom., den finska språkdiräkten i 30 § 1 mom. samt 50 §, 54 § 2 mom. och 56 § sådana de lyder i lag 1168/2013 samt 5 kap. 61 § sådana de lyder delvis ändrad i lagarna 581/2019 och 1195/2020 ~~25 § 2 mom. sådant det lyder i lag 540/2020~~, samt

fogas till 5 kap. 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 581/2019, ett nytt 4 mom., till 5 kap. 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 581/2019, ett nytt 7 mom. och till 5 kap. 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 1269/2021, ett nytt 4 mom. som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Polisens uppgifter

I förundersökningslagen (805/2011) föreskrivs om förundersökning av brott, i tvångsmedelslagen (806/2011) om tvångsmedel i samband med förundersökning av brott och i polisförvaltningslagen (110/1992) om ordnandet av polisförvaltningens uppgifter.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

2 kap.

Allmänna befogenheter

3 §

Gripande av efterlysta och andra personer

En polisman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska häktas eller tas i förvar. En polisman har rätt att gripa också andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar.

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Med *teleavlyssning* avses att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning och som förmedlas i ett i 3 § 43 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) avsett allmänt kommunikationsnät eller i ett därtill anslutet kommunikationsnät avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och av de förmedlingsuppgifter i anslutning till det som avses i 8 § i detta kapitel. Teleavlyssning får riktas endast mot meddelanden från eller meddelanden avsedda för en sådan person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses 2 mom.

6 §

Inhämtande av information i stället för teleavlyssning

Om det är sannolikt att ett i 5 § avsett meddelande och förmedlingsuppgifterna i anslutning till det inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd att inhämta informationen hos en kommunikationsförmedlare under de förutsättningar som anges i 5 §.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

7 §

Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information

Tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom. kan ges för högst en månad åt gången räknat från den dag då tillstånd ges.

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten eller, om personen inte är känd, den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen eller för inhämtandet av information i stället för teleavlyssning grundar sig på,

4) giltighetstiden med angivande av klockslag för tillståndet till teleavlyssning eller till inhämtande av information enligt 6 § 2 mom.,

5) den i 1 mom. avsedda polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning,

6) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.

Beslut om de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fattas av en anställningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, utom i situationer där den person som avses i 3 mom. 2 punkten inte är känd. I beslutet ska valet av de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot motiveras.

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Med *teleövervakning* avses att förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inhämtas om ett meddelande som har sänts från eller tagits emot av en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 5 § samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med *förmedlingsuppgifter* avses i denna lag sådana uppgifter om ett meddelande som kan förknippas med en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

Bestämmelser om utlämnande av information till myndigheter som tar emot nödmeddelanden finns i 321 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

10 §

Beslut om teleövervakning

Beslut om teleövervakning enligt 8 § 2 och 5 mom. samt 9 § 1 och 4—6 punkten och om teleövervakning i de fall som avses i 3 § ska fattas av domstol på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången räknat från den dag då tillståndet ges eller beslutet fattas. Tillståndet eller beslutet kan även gälla en bestämd tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. Denna tidsperiod kan vara längre än en månad.

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten eller, om personen inte är känd, den teledress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakningen grundar sig på,
- 4) samtycke, om detta är en förutsättning för teleövervakningen,
- 5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 6) den polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen och som avses i 7 § 1 mom.,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

Beslut om de teledresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fattas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, utom i situationer där den misstänkta personen inte är känd. I beslutet ska valet av de teledresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot motiveras.

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Polisen får rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år ~~eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen.~~

17 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

Polisen får i syfte att förhindra brott rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende. Polisen kan också beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig i en myndighetslokal och som berövats

Betänkande FvUB 42/2022 rd

sin frihet på grund av brott. Avlyssningen kan riktas mot utrymmen eller andra platser där det kan antas att den person som inhämtandet av information gäller sannolikt befinner sig eller som det kan antas att personen sannolikt besöker. Polisen får rikta sådan teknisk avlyssning som endast riktas mot en teknisk anordning mot anordningen oberoende av på vilken plats den finns.

23 §

Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar

Teknisk observation av utrustning får inte riktas mot sådana förtroliga meddelanden som omfattas av de bestämmelser i detta kapitel som gäller teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning.

~~25 §~~

~~*Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning*~~

~~Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att inte den tekniska anordning som avses i 1 mom. på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.~~

28 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

För att förhindra brott får polisen rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 20 kap. 19 § i strafflagen. En förutsättning för en täckoperation i fråga om andra brott än dråp, mord och dråp under förmildrande omständigheter är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

29 §

Brottsförbud

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får en polisman som företar en täckoperation begå en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, eller en trafikförseelse, om gärningen är nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

30 §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Trots vad som föreskrivs i 29 § 1 mom. får en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffa lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transportera personer, föremål eller ämnen, sköta ekonomiska angelägenheter eller bistå den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, om det av synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan polismannens medverkan,
 - 2) polismannens verksamhet inte äventyrar eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller orsakar betydande fara för eller skada på egendom, och
 - 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.
-

45 §

Förfarandet i domstol

Om den person som avses i 7 § 3 mom. 2 punkten eller 10 § 6 mom. 2 punkten inte är känd och domstolen har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, får den pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhindrande eller avslöjande av samma brott. Ärendet kan behandlas utan att tjänstemannen är närvarande också om användningen av metoden för inhämtande av information redan har avslutats.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk observation av utrustning tillämpas 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av följande brott:

- 1) givande av muta,
 - 2) deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,
 - 3) misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara eller utsättande,
 - 4) grovt hemfridsbrott,
 - 5) frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot eller olaga tvång,
 - 6) givande av muta i näringsverksamhet eller tagande av muta i näringsverksamhet,
 - 7) utpressning,
 - 8) förberedelse till allmänfarligt brott,
 - 9) tagande av muta, brott mot tjänsthemlighet eller missbruk av tjänsteställning, eller
 - 10) narkotikabrott.
-

56 §

Avbrytande av teleavlyssning, teleövervakning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Om det framgår att teleavlyssningen eller teleövervakningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den person som är föremål för tillståndet eller att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska användningen av metoden för inhämtande av information till denna del avbrytas så snart som möjligt, och de upptagningar som har fåtts genom avlyssningen, de uppgifter som har fåtts genom teleövervakningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom användningen av sådana metoder för inhämtande av information genast utplånas.

Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen riktas mot ett förtroligt meddelande som omfattas av de bestämmelser i detta kapitel som gäller teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning, eller om det framgår att den person som åtgärden riktas mot inte använder den anordning som är föremål för observationen.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har uppnåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. I en underrättelse om teleavlyssning eller teleövervakning som riktats mot en person ska de teleadresser och den teleterminalutrustning som varit föremål för åtgärden specificeras.

61 § (Ny)

Kommunikationsförmedlares skyldighet att biträda samt tillträde till vissa utrymmen

En kommunikationsförmedlare ska utan ogrundat dröjsmål göra de kopplingar i ett telenät som behövs för teleavlyssning och teleövervakning samt tillhandahålla polismyndigheten de uppgifter och redskap samt den personal som behövs för utförande av teleavlyssningen. Detsamma gäller de situationer där polismyndigheten genomför teleavlyssning eller teleövervakning med hjälp av tekniska anordningar. Kommunikationsförmedlaren ska dessutom ge en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen sådana uppgifter som företaget har i sin besittning och som behövs för teknisk spårning.

Polisen, den som utför åtgärden och den biträdande personalen har rätt att för att göra de kopplingar som behövs för teleavlyssning få tillträde också till andra utrymmen än de som är i kommunikationsförmedlarens besittning, dock inte till utrymmen som används för stadigvarande boende. En anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen beslutar om åtgärden. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

5 a kap.

Civil underrättelseinhämtning

30 §

Kopieringsförbud som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter

Handlingar och data som innehas av ett i 3 § 27 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsett teleföretag (*teleföretag*) eller en i 41 punkten i den paragrafen avsedd sammanlutningsabonnent och som innehåller uppgifter om meddelanden som avses i 5 kap. 5 § 1 mom. i denna lag eller innehåller förmedlingsuppgifter som avses i 5 kap. 8 § 1 mom. eller basstationsuppgifter som avses i 5 kap. 11 § 1 mom. får inte kopieras.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

41 §

Förbud mot avlyssning och observation vid civil underrättelseinhämtning

Teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk observation av utrustning får inte riktas mot sådan kommunikation som parterna i kommunikationen inte får vittna om eller som parterna har rätt att vägra vittna om med stöd av 17 kap. 13, 14, 16 eller 20 § eller 22 § 2 mom. i rättegångsbalken.

Om det under tiden för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation eller teknisk observation av utrustning eller vid något annat tillfälle framkommer att det är fråga om ett meddelande som det är förbjudet att avlyssna eller observera, ska åtgärden avbrytas och de upptagningar som fåtts genom åtgärden och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas.

De förbud mot avlyssning och observation som avses i denna paragraf gäller dock inte sådana fall där en i 1 mom. avsedd person deltar i sådan verksamhet som är föremål för civil underrättelseinhämtning och som allvarligt hotar den nationella säkerheten och det även för den personens del har fattats beslut om teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation eller teknisk observation av utrustning.

47 §

Underrättelse om användning av en metod för underrättelseinhämtning

Den som vid civil underrättelseinhämtning varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor, platsspecifik underrättelseinhämtning, kopiering som riktar sig mot annat än ett meddelande och sådan kopiering av en försändelse som riktar sig mot annat än ett meddelande, om inte förundersökning har inletts i ärendet utifrån en anmälan enligt 44 §. Om förundersökning inleds, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § 2—7 mom. i tvångsmedelslagen iakttas. När en fråga enligt 10 kap. 60 § 3 mom. i tvångsmedelslagen om att skjuta upp eller avstå från underrättelsen om användning av en metod för underrättelseinhämtning behandlas, ska yrkandet framställas av en polisman som hör till be-fälet vid skyddspolisen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På hemliga metoder för inhämtande av information som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas bestämmelserna i denna lag.

Betänkande FvUB 42/2022 rd

Helsingfors 17.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mari Rantanen saf
vice ordförande Mari-Leena Talvitie saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Mats Löfström sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Jenna Simula saf
medlem Kari Tolvanen saml
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.